

lijkheid. Onze tijd is gedoopt in het subjectivisme. „Eman-
cipatie van het individu is het kenmerk van onzen tijd” ¹⁾.
De jeugdige Moderne Positieve School in Duitschland, die
zich tot taak heeft gesteld een vereeniging tot stand te brengen
tusschen het oude geloof en de moderne cultuur, heeft juist
daarom wel in den tijdgeest moeten indringen. En wien van
haar woordvoerders ge nu ook hoort, Kaftan, R. Seeberg,
R. H. Grützmacher, Beth, Girgensohn, allen ont-
dekken ze een zelfden hoofdtrek in het tijdbeeld, den trek van
individualisme. ²⁾

In het kader nu van de Persoonlijkheid, gelijk de
christen-belijder zich die denkt, en gelijk we getracht hebben
haar met enkele lijnen te teekenen, past het moderne tijd-
beeld niet.

Twee gebreken kleven bepaaldelijk het moderne begrip
van Persoonlijkheid aan.

In de eerste plaats, het loopt gevaar door te vloeien. Het
is individualistisch, subjectivistisch, zelfs solipsistisch geworden.
Het is veelszins een dwepen geworden met den individu en
zulk dwepen leidt tot een persoonlijkheids-cultus. Allerlei
factoren hebben hiertoe medegewerkt. De beoefening van de
Natuurwetenschap heeft den werkelijkheidszin versterkt en
een voorliefde gewekt voor het bijzondere tegenover het
algemeene. De Psychologie, in haar snel voortschrijden, werpt
zich op de enkele zielen en vindt in het specialiseeren geen
einde. De Geschiedvorsching, zonder God der historie, heeft
met louter mensen te doen en leidt tot een relativisme,
waarin voor het absolute geen plaats meer is. Kunst en litera-
tuur met haar impressionalisme, kweeken stemmingsmensen.

¹⁾ Dr. H. Bavinck, Individualisme en Individualiteit van het kind,
rede in de Vereeniging van christelijke onderwijzers, gehouden te Schevenin-
gen, 1915.

²⁾ Dr. J. Thijs, De moderne positieve Theologie in Duitschland, Wage-
ningen, 1917, bl. 21—33.